

4. Osječki dani bioetike

Osijek, 8. – 9. studenoga 2021.

Nakon jednogodišnje stanke uzrokovane pandemijom virusa COVID-19 na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti 8. i 9. studenoga održani su 4. Osječki dani bioetike. Središnje mjesto u okviru 4. Osječkih dana bioetike bila je tema „Bioetika, umjetnost i kultura“. I ove godine Centar za integrativnu bioetiku Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i osječka jedinica međunarodne Katedre za bioetiku organizirali su 4. Osječke dane bioetike u prostorima Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Suorganizatori su bili Znanstveni centar izvrsnosti za integrativnu bioetiku, Akademija za umjetnost i kulturu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Medicinski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Kineziološki fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Hrvatsko bioetičko društvo, Centar za integrativnu bioetiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu i Centar za integrativnu bioetiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta sv. Ćirila i Metoda u Skopju.

Rektor Sveučilišta prof. Vlado Guberac svečano je otvorio 4. Osječke dane bioetike te u svojem govoru napomenuo kako je važno nastaviti tradiciju Osječkih dana bioetike i kako je ponosan što su se uspješno održali uživo, a nada se velikom odazivu i iduće godine, kad će se održati jubilarni, peti. Prof. dr. sc. Ante Čović, prorektor Sveučilišta u Zagrebu i voditelj Znanstvenog centra izvrsnosti za integrativnu bioetiku, istaknuo je važnost Osijeka i Sveučilišta J. J. Strossmayera u promicanju, širenju i povezivanju bioetičkih inicijativa, ideja i projekata s državama i sveučilištima u regiji. Iskazao je svoje zadovoljstvo što je dio ove velike osječke priče koja postaje tradicijom i istaknuo važnost zastupanja i promoviranja bioetičkih tema u akademskoj zajednici. Prof. dr. sc. Damir Matanović, dekan Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti u svojem je pozdravnom govoru istaknuo ponos što je upravo Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti domaćin ovog skupa koji ove godine, unatoč pandemiji, broji najveći do sad broj izlagača s izuzetno zanimljivim temama. Otvorenju skupa nazočile su i svojim

pozdravnim riječima uveličale i dekanica Akademije za umjetnost i kulturu, prof. dr. sc. Helena Sablić Tomić te prof. dr. sc. Vesnica Mlinarević, dekanica Kineziološkog fakulteta, koji se ove godine prvi put uključio u suorganizaciju. U ime Medicinskog fakulteta skup je pozdravila prodekanica za znanost, prof. dr. sc. Ines Drenjančević.

Predsjednik organizacijskog odbora Osječkih dana bioetike i voditelj Sveučilišnog centra za integrativnu bioetiku izv. prof. dr. sc. Ivica Kelam u svom je pozdravnom govoru istaknuo kako se bioetičke ideje nastavljaju širiti Sveučilištem, o čemu svjedoči uključivanje stručnjaka s raznih fakulteta i Sveučilišta. U svom govoru istaknuo je kako su umjetnost i umjetničko izražavanje prisutni u čovjekovu životu još od najranijih trenutaka ljudske spoznaje uopće. Umjetnost je najbolja ekspresija kompletnog ljudskog bića te njegova svojevrsna refleksija istoga u vanjskome svijetu. Kao prilično nestalan, likvidan pojam, konačan oblik umjetnosti ovisi o mnogobrojnim činiteljima koji je prate, točnije, određuju, a to su, prije svega, vrijeme (razdoblje) i društvene prilike. Samim time, prateći kroz povijest, poimanje umjetnosti često se mijenjalo, no upravo je zbog navedene neodređenosti i svojevrsne apstraktnosti, u skladu s latinskom maksimom *ars longa, vita brevis*, umjetnost ostavila i svakodnevno ostavlja neizbrisiv trag u ljudskoj povijesti i svakodnevici. Njezino postojanje unosi veliku dozu kreativnosti, šarolikosti i ljepote u ljudski život koji je uistinu nezamisliv bez umjetnosti, a to je svakako pitanje bioetike.

Da je povezanost umjetnosti i kulture s čovjekovim bićem neupitno, ali i da je umjetnost danas suočena s novim, digitalnim dobom i opasnostima od prekomjerne digitalizacije, pokazala su nam i dva iznimno zanimljiva plenarna predavanja koja su održali vlč. Odilon Singbo, docent na Hrvatskom katoličkom sveučilištu, pod nazivom *Tehnokratska kultura kao izazov teološkoj etici*, i red. prof. art. Mira Perić, pod nazivom *Glumačko sazrijevanje*. Iz svojih su perspektiva dali pregled stanja u kulturi i osvijestili probleme pred kojima se kultura, etika i humanost nalaze danas i ostavljaju nam na razmišljanje kako se time nositi u budućnosti.

Ovogodišnji Osječki dani bioetike bili su dosad brojčano najveći, s 46 izlaganja koja su bila podijeljena na sekcije tematski i problemski bliske, a sekcije su se održavale paralelno u oba dana. U prvoj sekciji održana su sljedeća predavanja: *Hamvaseva Filozofija vina u bioetičkom odsjaju filozofije života* (Luka Janeš); *Umjetnost i bioetika u perspektivi filozofije uma* (Ivana Čović); *Doprinos integrativne bioetike promišljanju nove globalne političke i religijske kulture* (Berislav Čović); *Terminološko određenje pojma eutanazija – pravne i medicinsko-postupovne implikacije* (Borko Baraban i Tomislav Nedić); *Bioetika u budućnosti povijesti?* (Miljenko Hajdarović). U drugoj su sekciji održana predavanja: *Umjetnost i otpad* (Ivan Perkov); *Pedagoška ljubav u nastavi na daljinu – suvišni sentiment ili moralna obveza učitelja?* (Rahela Varga, Ana Mirković Moguš); *Život prije svega! kao imperativ dobre zdravstvene politike u novoj*

biopolitičkoj realnosti i kulturi (Dejan Donev); *Granične situacije kao nepromjenjive ljudske situacije - via Karl Jaspers, Erich Fromm & Noam Chomsky* (Denko Skalovski); *Metodološke preferencije studenata Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku* (Snježana Dubovicki, Maja Brust Nemet, Antonija Huljev).

Ove su godine prvi put, osim izlaganjima, prisutni mogli sudjelovati i u radionicama koje su se odvijale u posebnoj sekciji prvoga dana, *Ples sjena* (voditeljica: doc. dr. sc. Darija Rupčić Kelam) i *Radionice iz kreativnih terapija* (voditeljica: izv. prof. dr. art. Jelena Kovačević) koje su prihvaćene s oduševljenjem kao zanimljiv i inovativan novitet na skupu. U radionici terapije *Ples sjena* pokretom i plesom radilo se na osnaživanju osobnosti i tijela. Koristili su se elementi terapije plesa i pokreta radi poboljšanja emocionalne, kognitivne, tjelesne i socijalne integracije individue. U tom smislu, ples i pokret imaju funkciju samoregulacije te otvaraju prostor direktne komunikacije između onoga što je neiskazivo, nesvjesno i svjesno. Povezujemo se s primarnim jezikom u čovjeku, a to je pokret. Kroz ples s vlastitom sjenom radilo se na poboljšavanju ravnoteže i prostornog, kinestetičkog osjećaja (osjećaja za prostor i za tijelo u pokretu i prostoru), na svjesnosti tijela u prostoru i prostornoj inteligenciji. *Iskustvena radionica iz kreativnih terapija*, praćena teorijskim smjernicama, namijenjena je svima kojima je potrebno psihičko osnaživanje tijekom izazovnih životnih razdoblja. Tijek radionice sastoji se od nekoliko etapa, a započinje kratkom tehnikom relaksacije, nakon čega slijedi verbalna refleksija usmjerena prema završnoj aktivnosti, šivanju. Šivanje kao obnavljajuća aktivnost doprinosi razvoju i očuvanju fine motorike i percepcije, njegovanju izdržljivosti i upornosti te strukturiranju misli, planiranju i proradi složenih emocija.

U ranijem popodnevnom dijelu simpozija, u prvoj su sekciji održana sljedeća predavanja: *Ljetopis Pješčanog Okruga: prijevod kulturne knjige Alda Leopolda iz američkog u hrvatski jezik i kulturu* (Siniša Golub); *Estetičke i bioetičke vrijednosti land arta* (Jan Defrančeski); *Igre, igranje i umjetnost raspolaganja ljudskim djelatnim resursima* (Matija Mato Škerbić); *Važnost očuvanja književne i kulturne baštine u bioetičkom kontekstu* (Valentina Majdenić). U drugoj su sekciji održana predavanja: *Čipka u Hrvatskoj – nekad i danas* (Tonka Vekić); *Tijelo: erotska umjetnost ili pornografija* (Ana Daria Bokan, Josip Tišlar); *Primjene proširene i virtualne realnosti u kontekstu kulture* (Vjekoslav Galzina); *Gdje si bila... ? Tijelo, trauma i rasterećenje* (Darija Rupčić Kelam, Julijana Mladenovska-Tešija). Nadalje, u prvoj su sekciji u kasnijem popodnevnom dijelu održana predavanja: *Pravo na (lijepu) smrt: neka bioetička pitanja u suvremenom književnom tekstu* (Tatjana Iles); *Bioetički momenti u estetskim aspektima filozofije Ralphi W. Emersona* (Nikolina Korpivnjak, Mihael Vrbanc); *Specizmi u hrvatskom jeziku* (Lidija Bakota); *Čitanje Alberta Camusa u bioetičkom ključu* (Kristina Dilica, Ivica Kelam); *Bioetičko razmatranje »Konvencije o zaštiti i unapređenju raznolikosti kulturnih izraza«* (Željko Kaluđerović, Zorica Kaluđerović Mijartović). U drugoj

su sekciji održana predavanja: *Bioetika u lektiri* (Zoran Kojčić); *Primjena i utjecaj scenske lutke na razvoj empatije kod učenika nižih razreda* (Lidija Štimac, Darija Rupčić Kelam); *Umjetna inteligencija u nastavi i učenju: novi izazov etici istraživanja odgoja i obrazovanja* (Tomislav Topolovčan); *Argumentacijska vrijednost umjetnosti u bioetičkom istraživanju* (Josip Periša); *Poetika Septicflash prenosi antički mit u modernost* (Bruno Ćurko). Prvi dan okupio je mnoštvo zanimljivih i raznolikih tema te su i diskusije nakon predavanja bile zanimljive i konstruktivne.

Drugi dan simpozija nastavio se, ponovo, u dvjema sekcijama. U prvoj su sekciji održana predavanja: *Važnost kulturne baštine za razvoj i očuvanje identiteta* (Vesna Zlatarević, Krunoslava Duka); *Važnost poticanja čitanja za razvoj osobnosti učenika s jezičnim poremećajima* (Kristina Dilica, Martina Galeković); *Bolesničko pomazanje u jedinici intenzivne medicine – posljednji pozdrav ili poziv u pomoć* (Slavica Kvolik, Ivan Benaković); *Obvezno cijepljenje protiv COVID-19 za zdravstvene djelatnike – ključne etičke dvojbe* (Ivan Miškulin, Maja Miškulin). U drugoj su sekciji održana predavanja: *Prozaično kao poetično: stilske karakteristike putopisa Matka Peića* (Marija Živković); *Tjelesna različitost kao drugost u slikovnicama* (Vedrana Živković Zebec, Sara Ćeran); *Sukob između umjetničkih sloboda i prava životinja* (Goran Kujundžić); *Umjetnik u doba korone* (Marko Šošić). U posljednjim su sekcijama, zaokruživši skup, održana predavanja: *Ceci n'est pas une... éthique! Pitanje umjetnosti u kontekstu etike umjetne inteligencije i zdravlja* (Ana Tomičić, Anamaria Malešević, Anto Čartolovni); *Kozmički odgoj u kontekstu integrativne bioetike* (Dora Grejza, Ivica Kelam); *Elementi i socijalno-kulturni aspekti nastanka hip hop kulture u neoliberalističkom društvu Sjedinjenih Američkih Država* (Lidija Knorr); *Eutanazija u videoigrama* (Luka Perušić); *Stajališta učitelja o razvijanju ekološkog mišljenja kroz nastavu Likovne kulture* (Marina Barun, Goran Kujundžić, Željko Popović, Irella Bogut); *Kako je Josip Runjanin postao ilirski skladatelj i zašto je to etičko pitanje?* (Ana Popović); *Etičke dvojbe korištenja društvenih medija u nastavi glazbene kulture* (Julijana Jukić); *Visokoškolsko glazbeno obrazovanje i zdravlje studenata* (Lidija Nikolić); *Multimedijalne radionice o higijeni* (Ana Popović, Karla Zirdum, Nikolina Vidović, Irella Bogut); *Bioetički aspekti estetike plastičnog otpada u morima i oceanima* (Krunoslava Duka, Vesna Zlatarević).

Završna diskusija prije samog zatvaranja simpozija pokazala je iznimno pozitivne reakcije svih sudionika, pri čemu su naglasili kako su 4. Osječki dani bioetike bili do sada najbolje organizirani s vrlo zanimljivim temama i sudionicima, koji samo potvrđuju opravdanost organiziranja ove manifestacije, za koju se nadamo da će iduće godine izazvati još veći interes.

Kristina Dilica i Ivica Kelam